

Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (dziewiąta izba)

z dnia 30 listopada 2016 r.

Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa — Środki ograniczające w związku z działaniami podważającymi państwowość Ukrainy lub jej zagrażającymi — Zamrożenie środków finansowych — Ograniczenia w zakresie wjazdu na terytorium państw członkowskich — Osoba fizyczna aktywnie wspierająca lub realizująca działania podważające państwowość Ukrainy lub jej zagrażające — Osoba fizyczna uzyskująca korzyści od rosyjskich decydentów ponoszących odpowiedzialność za aneksję Krymu — Prawo do obrony — Obowiązek uzasadnienia — Oczywiste błędy w ocenie — Prawo własności — Wolność prowadzenia działalności gospodarczej — Prawo do poszanowania życia prywatnego — Proporcjonalność

W sprawie T-720/14

Arkady Romanovich Rotenberg, zamieszkały w Sankt Petersburgu (Rosja), reprezentowany początkowo przez D. Pannicka, QC, M. Lester, barrister, oraz M. O’Kane’a, solicitor, następnie przez D. Pannicka, M. Lester, S. Heya, H. Brunskill, solicitors i Z. Al-Rikabi, barrister, na koniec przez D. Pannicka, M. Lester i Z. Al-Rikabi,

strona skarżąca,

przeciwko

Radzie Unii Europejskiej, reprezentowanej przez J.P. Hixa oraz B. Driessena, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

mającej za przedmiot żądanie oparte na art. 263 TFUE i zmierzające do stwierdzenia częściowej nieważności, z jednej strony, decyzji Rady 2014/145/WPZiB z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w związku z działaniami podważającymi integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażającymi (Dz.U. 2014, L 78, s. 16), zmienionej, po pierwsze, decyzją Rady 2014/508/WPZiB z dnia 30 lipca 2014 r. (Dz.U. 2014, L 226, s. 23), po drugie, decyzją Rady (WPZiB) 2015/432 z dnia 13 marca 2015 r. (Dz.U. 2015, L 70, s. 47), po trzecie, decyzją Rady (WPZiB) 2015/1524 z dnia 14 września 2015 r. (Dz.U. 2015, L 239, s. 157) i po czwarte – decyzją Rady (WPZiB) 2016/359 z dnia 10 marca 2016 r. (Dz.U. 2016, L 67, s. 37) oraz, z drugiej strony, rozporządzenia Rady (UE) nr 269/2014 z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających (Dz.U. 2014, L 78, s. 6), wykonywanego, po pierwsze, rozporządzeniem wykonawczym Rady (UE) nr 826/2014 z dnia 30 lipca 2014 r. (Dz.U. 2014, L 226, s. 16), po drugie, rozporządzeniem wykonawczym Rady (UE) 2015/427 z dnia 13 marca 2015 r. (Dz.U. 2015, L 70, s. 1), po trzecie, rozporządzeniem wykonawczym Rady (UE) 2015/1514 z dnia 14 września 2015 r. (Dz.U. 2015, L 239, s. 30) i po czwarte – rozporządzeniem wykonawczym Rady (UE) 2016/353 z dnia 10 marca 2016 r. (Dz.U. 2016, L 67, s. 1), w zakresie, w jakim akty te dotyczą skarżącego,

SĄD (dziewiąta izba),

w składzie: G. Berardis (sprawozdawca), prezes, V. Tomljenović i D. Spielmann, sędziowie,

sekretarz: S. Spyropoulos, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 29 czerwca 2016 r.,
wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu

- 1 W dniu 17 marca 2014 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła na podstawie art. 29 TUE decyzję 2014/145/WPZiB w sprawie środków ograniczających w związku z działaniami podważającymi integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażającymi (Dz.U. 2014, L 78, s. 16).
- 2 W tym samym dniu Rada przyjęła na podstawie art. 215 ust. 2 TFUE rozporządzenie (UE) nr 269/2014 w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających (Dz.U. 2014, L 78, s. 6).
- 3 Następnie, w dniu 25 lipca 2014 r., Rada przyjęła decyzję 2014/499/WPZiB zmieniającą decyzję 2014/145 (Dz.U. 2014, L 221, s. 15) oraz rozporządzenie (UE) nr 811/2014 zmieniające rozporządzenie nr 269/2014 (Dz.U. 2014, L 221, s. 11) w szczególności w celu poprawienia kryteriów, na których podstawie osoby fizyczne lub prawne, podmioty lub organy mogą zostać poddane przedmiotowym środkom ograniczającym.
- 4 Artykuł 2 ust. 1 i 2 decyzji 2014/145 w brzmieniu zmienionym decyzją 2014/499 (zwanej dalej „decyzją 2014/145 ze zmianami”) stanowi:
„1. Zamraża się wszelkie środki finansowe i zasoby gospodarcze stanowiące własność lub będące w posiadaniu lub pod kontrolą:
  - a) osób fizycznych, które aktywnie wspierają lub aktywnie realizują działania lub polityki podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub stabilność lub bezpieczeństwo na Ukrainie lub im zagrażają, które ponoszą odpowiedzialność za takie działania lub polityki lub które utrudniają czynności organizacji międzynarodowych na Ukrainie, a także osób fizycznych lub prawnych, podmiotów lub organów z nimi powiązanych;
  - b) osób prawnych, podmiotów lub organów, które materialnie lub finansowo wspierają działania podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażają;
  - c) osób prawnych, podmiotów lub organów na Krymie lub w Sewastopolu, których własność została przeniesiona w sposób sprzeczny z prawem ukraińskim, lub osób prawnych, podmiotów lub organów, które odniosły korzyści w związku z takim przeniesieniem własności;
  - d) osób fizycznych lub prawnych, podmiotów lub organów, które aktywnie dostarczają wsparcia materialnego lub finansowego rosyjskim decydom odpowiedzialnym za aneksję Krymu lub destabilizację wschodniej Ukrainy lub też czerpią korzyści od tych decydom,

zgodnie z wykazem zamieszczonym w załączniku.

2. Nie udostępnia się – bezpośrednio ani pośrednio – wymienionym w załączniku osobom fizycznym lub prawnym, podmiotom lub organom, ani na ich rzecz, żadnych środków finansowych ani zasobów gospodarczych”.

- 5 Szczegółowe zasady stosowania zamrożenia środków finansowych zostały określone w kolejnych ustępach tego artykułu.
- 6 Artykuł 1 ust. 1 lit. a) i b) decyzji 2014/145 ze zmianami zakazuje wjazdu na terytoria państw członkowskich lub przejazdu przez nie osobom fizycznym spełniającym kryteria zasadniczo identyczne z kryteriami wymienionymi w art. 2 ust. 1 lit. a) i d) tej samej decyzji.
- 7 Rozporządzenie nr 269/2014 w brzmieniu zmienionym rozporządzeniem nr 811/2014 (zwane dalej „rozporządzeniem nr 269/2014 ze zmianami”) nakłada obowiązek stosowania zamrożenia środków finansowych i określa szczegółowe zasady tego zamrożenia co do istoty w sposób identyczny jak decyzja 2014/145 ze zmianami. W art. 3 ust. 1 lit. a)–d) tego rozporządzenia zasadniczo powtórzono bowiem art. 2 ust. 1 lit. a)–d) rzeczonyj decyzji.
- 8 W dniu 30 lipca 2014 r., w obliczu powagi sytuacji na Ukrainie, Rada przyjęła decyzję 2014/508/WPZiB, zmieniającą decyzję 2014/145 (Dz.U. 2014, L 226, s. 23), a także rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 826/2014 dotyczące wykonania rozporządzenia nr 269/2014 (Dz.U. 2014, L 226, s. 16) (zwane dalej łącznie „aktami z lipca 2014 r.”).
- 9 Na mocy tych dwóch aktów nazwisko skarżącego, Arkadego Romanowicha Rotenberga, zostało umieszczone odpowiednio w wykazie załączonym do decyzji 2014/145 ze zmianami oraz w wykazie zawartym w załączniku I do rozporządzenia nr 269/2014 ze zmianami (zwanym dalej „spornymi wykazami”) z następujących powodów (zwanym dalej „pierwszym uzasadnieniem”):

„Arkady Romanovich Rotenberg od dawna jest znajomym prezydenta Putina i jego byłym partnerem sparringowym w dzudo.

Dorobił się majątku w trakcie kadencji prezydenta Putina. Był traktowany w uprzywilejowany sposób przez rosyjskich decydentów przy przyznawaniu dużych kontraktów przez rosyjskie państwo lub przedsiębiorstwa państwowe. Jego przedsiębiorstwom przyznano w szczególności kilka wysoce lukratywnych kontraktów w ramach przygotowań do igrzysk olimpijskich w Soczi.

Jest jednym z głównych udziałowców Giprottransmostu, przedsiębiorstwa, które w drodze zamówienia publicznego otrzymało od rosyjskiego przedsiębiorstwa państwowego kontrakt na przeprowadzenie studium wykonalności budowy mostu z Rosji do bezprawnie zaanektowanej Autonomicznej Republiki Krymu, umacniając tym samym jej integrację z Federacją Rosyjską, co z kolei jeszcze bardziej podważa integralność terytorialną Ukrainy”.

- 10 W *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* z dnia 31 lipca 2014 r. Rada opublikowała ogłoszenie skierowane do osób i podmiotów objętych aktami z lipca 2014 r.
- 11 Zgodnie z tym ogłoszeniem zainteresowane osoby i podmioty mogły złożyć do Rady wnioski, wraz z dokumentami uzupełniającymi, o ponowne rozpatrzenie decyzji o umieszczeniu ich nazwisk i nazw w wykazach załączonych do aktów z lipca 2014 r.
- 12 Pismami z dni 4 i 17 września oraz 2 października 2014 r. skarżący zwrócił się do Rady z wnioskiem o udzielenie dostępu do informacji i dokumentów uzasadniających umieszczenie jego nazwiska w spornych wykazach oraz wniosek o ponowne rozpatrzenie tego umieszczenia (zwany dalej „wnioskiem o ponowne rozpatrzenie”).

13 Pismem z dnia 16 października 2014 r. Rada udzieliła odpowiedzi na wnioski skarżącego, o których mowa w pkt 12 powyżej. Wskazała ona między innymi, że wniosek o ponowne rozpatrzenie jest w trakcie rozpatrywania oraz skarżący ma możliwość dostępu do określonych dokumentów, które zostały załączone do rzeczzonego pisma.

14 Pismem z dnia 19 grudnia 2014 r. Rada oddaliła wniosek o ponowne rozpatrzenie, umożliwiła skarżącemu dostęp do innych dokumentów oraz doręczyła mu nowy projekt uzasadnienia, które zamierzyła przyjąć dla celów utrzymania względem niego środków ograniczających, wyznaczając mu jednocześnie termin do złożenia uwag. Ten projekt uzasadnienia ma następujące brzmienie:

„Arkady Romanovich Rotenberg od dawna jest znajomym prezydenta Putina i jego byłym partnerem sparringowym w dzudo.

Dorobił się majątku w trakcie kadencji prezydenta Putina. Skala jego sukcesów gospodarczych ma związek z uprzywilejowanym traktowaniem przez wpływowych kluczowych decydentów, w szczególności przy przyznawaniu zamówień publicznych.

Wykorzystywał bliskie więzy osobiste z rosyjskimi decydentami przy przyznawaniu dużych kontraktów przez rosyjskie państwo lub przedsiębiorstwa państwowe. Jego przedsiębiorstwom przyznano w szczególności kilka wysoce lukratywnych kontraktów w ramach przygotowań do igrzysk olimpijskich w Soczi.

Jest rzeczywistym właścicielem spółki Volgomost, która z kolei, poprzez spółkę »MIK«, kontroluje spółkę Giprottransmost. Giprottransmost w drodze zamówienia publicznego otrzymała od rosyjskiego przedsiębiorstwa państwowego kontrakt na przeprowadzenie studium wykonalności budowy mostu z Rosji do bezprawnie zaanektowanej Autonomicznej Republiki Krymu, umacniając tym samym jej integrację z Federacją Rosyjską, co z kolei jeszcze bardziej podważa integralność terytorialną Ukrainy.

Jest przewodniczącym zarządu wydawnictwa Prosvescheniye, które realizuje w szczególności projekt »Do dzieci Rosji: Adres – Krym«, kampanię PR zaplanowaną w celu przekonania dzieci na Krymie, że są teraz obywatelami Rosji mieszkającymi w Rosji i wspierającą tym samym politykę rządu rosyjskiego mającą na celu włączenie Krymu do Rosji”.

15 Pismem z dnia 14 stycznia 2015 r. skarżący przedłożył Radzie uwagi dotyczące w szczególności rzeczzonego projektu uzasadnienia.

16 Pismem z dnia 13 lutego 2015 r. Rada poinformowała skarżącego o zamiarze przedłużenia stosowania decyzji 2014/145 ze zmianami oraz rozporządzenia nr 269/2014 ze zmianami oraz pozostawienia jego nazwiska w spornych wykazach na podstawie nowego, zmienionego uzasadnienia, będącego następstwem uwag przedłożonych jej przez skarżącego. Rada załączyła również do pisma jawne dokumenty potwierdzające i wezwała skarżącego do ustosunkowania się do tego nowego uzasadnienia najpóźniej do dnia 26 lutego 2015 r.

17 W dniu 13 marca 2015 r. Rada – poprzez przyjęcie decyzji (WPZiB) 2015/432 zmieniającej decyzję 2014/145 (Dz.U. 2015, L 70, s. 47) oraz rozporządzenia wykonawczego (UE) 2015/427 dotyczącego wykonania rozporządzenia nr 269/2014 (Dz.U. 2015, L 70, s. 1) (zwanym dalej „aktami z marca 2015 r.” – przedłużyła stosowanie środków ograniczających przewidzianych w aktach z lipca 2014 r. do dnia 15 września 2015 r. i zmieniła sporne wykazy.

18 W następstwie tych zmian nazwisko skarżącego zostało pozostawione w spornych wykazach z następującym uzasadnieniem (zwanym dalej „drugim uzasadnieniem”):

„Arkady Romanovich Rotenberg od dawna jest znajomym prezydenta Putina i jego byłym partnerem sparringowym w dzudo.

Dorobił się majątku w trakcie kadencji prezydenta Putina. Skala jego sukcesów gospodarczych ma związek z uprzywilejowanym traktowaniem przez wpływowych kluczowych decydentów, w szczególności przy przyznawaniu zamówień publicznych.

Wykorzystywał bliskie więzy osobiste z rosyjskimi decydentami przy przyznawaniu dużych kontraktów przez rosyjskie państwo lub przedsiębiorstwa państwowe. Jego przedsiębiorstwom przyznano w szczególności kilka wysoce lukratywnych kontraktów w ramach przygotowań do igrzysk olimpijskich w Soczi.

Jest również właścicielem przedsiębiorstwa Stroygazmontazh, któremu przyznano państwowy kontrakt na budowę mostu z Rosji do bezprawnie zaanektowanej Autonomicznej Republiki Krymu, umacniając tym samym jej integrację z Federacją Rosyjską, co z kolei jeszcze bardziej podważa integralność terytorialną Ukrainy.

Jest przewodniczącym zarządu wydawnictwa Prosvescheniye, które realizuje w szczególności projekt »Do dzieci Rosji: Adres – Krym«, kampanię PR zaplanowaną w celu przekonania dzieci na Krymie, że są teraz obywatelami Rosji mieszkającymi w Rosji i wspierającą tym samym politykę rządu rosyjskiego mającą na celu włączenie Krymu do Rosji”.

- 19 W dniu 14 marca 2015 r. Rada opublikowała w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* ogłoszenie skierowane do osób i podmiotów objętych środkami ograniczającymi przewidzianymi w decyzji 2014/145, zmienionej decyzją 2015/432, oraz w rozporządzeniu nr 269/2014, wykonywanym rozporządzeniem wykonawczym 2015/427 (Dz.U. 2015, C 88, s. 3). Treść tego ogłoszenia była co do istoty zbieżna z treścią ogłoszenia wspomnianego w pkt 10 i 11 powyżej.
- 20 W tym samym dniu Rada opublikowała drugie ogłoszenie, skierowane do podmiotów danych, do których to podmiotów mają zastosowanie środki ograniczające przewidziane w rozporządzeniu nr 269/2014, wykonywanym rozporządzeniem wykonawczym 2015/427, informujące te podmioty o szczegółowych zasadach i celach przetwarzania dotyczących ich danych osobowych, jak również o możliwości odwołania się do Europejskiego Inspektora Ochrony Danych (EOID) zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 45/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2000 r. o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje i organy wspólnotowe i o swobodnym przepływie takich danych (Dz.U. 2001, L 8, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 13, t. 26, s. 102).
- 21 Pismem Rady z dnia 16 marca 2015 r. akty z marca 2015 r. zostały przekazane adwokatom reprezentującym skarżącego w niniejszej sprawie.
- 22 W dniu 14 września 2015 r. Rada przedłużyła, decyzją (WPZiB) 2015/1524 zmieniającą decyzję 2014/145 (Dz.U. 2015, L 239, s. 157) oraz rozporządzeniem wykonawczym (UE) 2015/1514 dotyczącym wykonania rozporządzenia nr 269/2014 (Dz.U. 2015, L 239, s. 30) (zwanym dalej „aktami z września 2015 r.”), stosowanie spornych środków ograniczających do dnia 15 marca 2016 r., nie zmieniając uzasadnienia dotyczącego skarżącego.
- 23 Pismem Rady z dnia 15 września 2015 r. akty z września 2015 r. zostały przekazane adwokatom reprezentującym skarżącego w niniejszej sprawie.
- 24 W tym samym dniu Rada opublikowała w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* dwa ogłoszenia, zasadniczo identyczne z ogłoszeniami, o których mowa w pkt 19 i 20 powyżej.

- 25 W dniu 10 marca 2016 r. Rada przedłużyła, decyzją (WPZiB) 2016/359 zmieniającą decyzję 2014/145 (Dz.U. 2016, L 67, s. 37) oraz rozporządzeniem wykonawczym (UE) 2016/353 dotyczącym wykonania rozporządzenia nr 269/2014 (Dz.U. 2016, L 67, s. 1) (zwanymi dalej „aktami z marca 2016 r.”), stosowanie spornych środków ograniczających do dnia 15 września 2016 r., nie zmieniając uzasadnienia dotyczącego skarżącego.
- 26 Pismem Rady z dnia 14 marca 2016 r. akty z marca 2016 r. zostały przekazane adwokatom reprezentującym skarżącego w niniejszej sprawie.
- 27 W dniu 12 marca 2016 r. Rada opublikowała w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* dwa ogłoszenia, zasadniczo identyczne z ogłoszeniami, o których mowa w pkt 19 i 20 powyżej.

Postępowanie i żądania stron

- 28 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 10 października 2014 r. skarżący wniósł skargę mającą na celu stwierdzenie nieważności aktów z lipca 2014 r. w zakresie, w jakim dotyczą one skarżącego. Skarga ta została zarejestrowana pod sygnaturą T-720/14.
- 29 W odpowiedzi na skargę, złożonej w sekretariacie Sądu w dniu 19 grudnia 2014 r., Rada podniosła w szczególności niedopuszczalność tej skargi z uwagi na zawisłość sporu, ponieważ skarga ta jest jej zdaniem pod każdym względem identyczna z inną skargą, zarejestrowaną pod sygnaturą T-717/14, wniesioną przez skarżącego w tym samym dniu co skarga w niniejszej sprawie.
- 30 Pisemny etap postępowania został zamknięty w dniu 14 kwietnia 2015 r.
- 31 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 26 maja 2015 r. skarżący złożył wniosek o umożliwienie mu dostosowania skargi, tak aby obejmowała ona również stwierdzenie nieważności aktów z marca 2015 r. w zakresie, w jakim dotyczą one skarżącego.
- 32 Rada przedstawiła swe uwagi w przedmiocie tego wniosku pismem, które zostało złożone w sekretariacie Sądu w dniu 2 lipca 2015 r. Przy tej sposobności podniosła ona, że wniosek ten jest częściowo niedopuszczalny, ponieważ niektóre zarzuty i argumenty przytoczone w skardze na akty z lipca 2014 r. nie przekładają się na żądanie stwierdzenia nieważności aktów z marca 2015 r.
- 33 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 2 listopada 2015 r. skarżący złożył wniosek o umożliwienie mu dostosowania skargi, tak aby obejmowała ona również stwierdzenie nieważności aktów z września 2015 r. w zakresie, w jakim dotyczą one skarżącego.
- 34 Rada przedstawiła swe uwagi w przedmiocie tego wniosku pismem, które zostało złożone w sekretariacie Sądu w dniu 11 grudnia 2015 r. Przy tej sposobności podniosła ona zasadniczo taki sam zarzut niedopuszczalności, jak przedstawiony w pkt 32 powyżej.
- 35 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 24 marca 2016 r. skarżący złożył wniosek o umożliwienie mu dostosowania skargi, tak aby obejmowała ona również stwierdzenie nieważności aktów z marca 2016 r. w zakresie, w jakim dotyczą one skarżącego.
- 36 Rada przedstawiła swe uwagi w przedmiocie tego wniosku pismem, które zostało złożone w sekretariacie Sądu w dniu 11 maja 2016 r.
- 37 Na wniosek sędziego sprawozdawcy Sąd (dziewiąta izba) postanowił otworzyć ustny etap postępowania i w ramach środków organizacji postępowania przewidzianych w art. 89 § 3 swego regulaminu postępowania zadał Radzie pytanie w celu udzielenia odpowiedzi na piśmie oraz zażądał od niej przedstawienia dokumentu.

- 38 Rada zastosowała się do tych środków w wyznaczonym terminie.
- 39 Na rozprawie w dniu 29 czerwca 2016 r. zostały wysłuchane wystąpienia stron i ich odpowiedzi na pytania Sądu.
- 40 Przy tej sposobności Rada, w odpowiedzi na pytanie Sądu, cofnęła zarzut niedopuszczalności oparty na istnieniu sytuacji zawisłości sporu w szczególności w świetle faktu, że sprawa T-717/14 została wykreślona postanowieniem prezesa dziewiątej izby Sądu z dnia 14 listopada 2014 r. w związku z cofnięciem skargi przez skarżącego oraz w świetle przytoczonego przez skarżącego orzecznictwa (zob. wyrok z dnia 9 czerwca 2011 r., Comitato „Venezia vuole vivere” i in./Komisja, C-71/09 P, C-73/09 P i C-76/09 P, EU:C:2011:368, pkt 31, 32 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 41 Skarżący wnosi do Sądu o:
- stwierdzenie nieważności aktów z lipca 2014 r. w zakresie, w jakim dotyczą one skarżącego;
  - stwierdzenie nieważności aktów z marca 2015 r., z września 2015 r. oraz z marca 2016 r. (zwanych dalej łącznie „pozostałymi zaskarżonymi aktami”) w zakresie, w jakim dotyczą one skarżącego;
  - obciążenie Rady kosztami postępowania.
- 42 Rada wnosi do Sądu o:
- oddalenie skargi;
  - oddalenie wniosków o dostosowanie skargi;
  - obciążenie skarżącego kosztami postępowania;
  - subsydiarnie, na wypadek stwierdzenia nieważności, utrzymanie w mocy skutków decyzji 2016/359 na podstawie art. 264 TFUE do momentu uzyskania skuteczności przez stwierdzenie nieważności rozporządzenia wykonawczego 2016/353.

Co do prawa

- 43 Na poparcie skargi skarżący podnosi pięć zarzutów dotyczących, po pierwsze, naruszenia obowiązku uzasadnienia, po drugie, oczywistych błędów w ocenie, po trzecie, naruszenia zasady ochrony danych osobowych, po czwarte, naruszenie prawa do obrony i prawa do skutecznej ochrony sądowej oraz po piąte – nieuzasadnionego i nieproporcjonalnego naruszenia jego praw podstawowych, w tym prawa własności, prawa do życia prywatnego oraz wolności prowadzenia działalności gospodarczej.
- 44 W pierwszej kolejności należy rozstrzygnąć w przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności aktów z lipca 2014 r. a w drugiej – w przedmiocie pozostałych żądań skarżącego.

W przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności aktów z lipca 2014 r.

W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego naruszenia obowiązku uzasadnienia

- 45 Skarżący twierdzi, że uzasadnienie umieszczenia jego nazwiska w wykazach załączonych do aktów z lipca 2014 r. jest niejasne i pozbawione szczegółów. Z tego powodu, jak twierdzi, nie jest on w stanie zrozumieć, na podstawie jakiego kryterium zdecydowano o tym umieszczeniu. W szczególności Rada nie sprecyzowała jego zdaniem, czy skarżący został uznany za osobę, która

ponosi odpowiedzialność za działania lub polityki podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażające, za osobę powiązaną z osobami należącymi do tej kategorii czy też za osobę, która aktywnie wspiera, materialnie lub finansowo, rosyjskich decydentów odpowiedzialnych za aneksję Krymu lub destabilizację Ukrainy lub uzyskuje korzyści od tych decydentów. Rada nie wskazała także, o jakich decydentów chodzi, ani w jaki sposób sprzyjali oni skarżącemu.

- 46 Rada kwestionuje argumenty skarżącego.
- 47 Należy przypomnieć, że obowiązek uzasadnienia niekorzystnego aktu, jaki został przewidziany w art. 296 akapit drugi TFUE, po pierwsze, ma za zadanie zapewnić zainteresowanemu wskazówki wystarczające do ustalenia, czy akt jest zasadny lub ewentualnie, czy nie zawiera wady pozwalającej na zakwestionowanie jego ważności przed sądem Unii Europejskiej, a po drugie, ma za zadanie zapewnić sądowi Unii możliwość kontroli zgodności z prawem tego aktu. Ustanowiony w ten sposób obowiązek uzasadnienia stanowi istotną zasadę prawa Unii, od której odstępstwo jest możliwe wyłącznie z nadrzędnych względów. W związku z powyższym uzasadnienie powinno co do zasady być przekazane zainteresowanemu w tym samym czasie co niekorzystny dla niego akt, przy czym jego brak nie może zostać usunięty w ten sposób, że zainteresowany dowie się o uzasadnieniu aktu w trakcie postępowania przed sądem Unii (zob. wyrok z dnia 5 listopada 2014 r., *Mayaleh/Rada*, T-307/12 i T-408/13, EU:T:2014:926, pkt 85 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 48 Tak więc, o ile względy nadrzędne dotyczące bezpieczeństwa Unii lub jej państw członkowskich lub utrzymywania przez nie stosunków międzynarodowych nie stoją na przeszkodzie informowaniu zainteresowanych o niektórych okolicznościach, Rada jest zobowiązana podać do wiadomości osoby lub podmiotu objętych środkami ograniczającymi szczególne i konkretne powody, dla których uważa, że konieczne było ich przyjęcie. Powinna ona zatem wskazać elementy faktyczne i prawne, od których zależy prawne uzasadnienie danych środków, oraz względy, jakie doprowadziły do ich przyjęcia (zob. wyrok z dnia 5 listopada 2014 r., *Mayaleh/Rada*, T-307/12 i T-408/13, EU:T:2014:926, pkt 86 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 49 Ponadto uzasadnienie powinno być dostosowane do charakteru danego aktu i do kontekstu, w którym akt ten został przyjęty. Wymóg uzasadnienia należy oceniać w odniesieniu do konkretnej sytuacji, w szczególności do treści spornego aktu, charakteru powołanych argumentów, a także interesu, jaki w uzyskaniu informacji mogą mieć adresaci aktu lub inne osoby, których dotyczy on bezpośrednio i indywidualnie. Nie ma wymogu, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne okoliczności faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu jest wystarczające, winna nie tylko opierać się na jego brzmieniu, ale także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak również całość przepisów prawa regulujących daną dziedzinę. Akt niekorzystny jest w szczególności wystarczająco uzasadniony, jeżeli został wydany w okolicznościach znanych zainteresowanemu i pozwalających mu na zrozumienie zakresu przyjętego względem niego środka (zob. wyrok z dnia 5 listopada 2014 r., *Mayaleh/Rada*, T-307/12 i T-408/13, EU:T:2014:926, pkt 87 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 50 W niniejszej sprawie uzasadnieniem przyjętym w odniesieniu do skarżącego w aktach z lipca 2014 r. jest to, które zostało przedstawione w pkt 9 powyżej.
- 51 Należy zauważyć, że mimo iż pierwsze uzasadnienie nie wskazuje wyraźnie, na których z mających zastosowanie kryteriów Rada oparła się, umieszczając nazwisko skarżącego w spornych wykazach, z lektury tego uzasadnienia wystarczająco jasno wynika, że zastosowała ona kryteria dotyczące:
- „osób fizycznych, które aktywnie wspierają lub aktywnie realizują działania lub polityki podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub stabilność lub bezpieczeństwo na Ukrainie lub im zagrażają, które ponoszą odpowiedzialność za takie działania lub polityki lub które utrudniają czynności organizacji międzynarodowych na Ukrainie, a także osób fizycznych lub prawnych, podmiotów lub organów z nimi powiązanych” [kryterium przewidziane w art. 2 ust. 1

lit. a) decyzji 2014/145 ze zmianami, w art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 269/2014 ze zmianami oraz, zasadniczo, w art. 1 ust. 1 lit. a) decyzji 2014/145 ze zmianami [zwane dalej „pierwszym istotnym kryterium”];

— „osób fizycznych lub prawnych, podmiotów lub organów, które aktywnie wspierają, materialnie lub finansowo, rosyjskich decydentów odpowiedzialnych za aneksję Krymu lub destabilizację wschodniej Ukrainy lub też uzyskują korzyści od tych decydentów” [kryterium przewidziane w art. 2 ust. 1 lit. d) decyzji 2014/145 ze zmianami, w art. 3 ust. 1 lit. d) rozporządzenia nr 269/2014 ze zmianami oraz, zasadniczo, w art. 1 ust. 1 lit. b) decyzji 2014/145 ze zmianami [zwane dalej „drugim istotnym kryterium”].

- 52 Jeżeli chodzi bowiem o pierwsze istotne kryterium, jak słusznie podnosi Rada, należy zauważyć, że akapit trzeci pierwszego uzasadnienia stanowi zastosowanie tego kryterium, jako że odnosi się do roli, jaką miał odgrywać skarżący w spółce Giprottransmost, uznanej za spółkę, która w drodze zamówienia publicznego otrzymała kontrakt na przeprowadzenie studium wykonalności budowy mostu z Rosji do Krymu, a także precyzuje, że budowa tego mostu umacnia integrację Krymu z Federacją Rosyjską.
- 53 Ta część pierwszego uzasadnienia pozwala więc zrozumieć, że jeden z powodów umieszczenia nazwiska skarżącego w spornych wykazach zasadza się na fakcie, że Rada uznała, iż skarżący, poprzez przypisywaną mu rolę ważnego akcjonariusza w spółce Giprottransmost, należał do osób aktywnie wspierających lub aktywnie realizujących działania lub polityki podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażające.
- 54 Należy zauważyć, również za przykładem Rady, że akapit trzeci pierwszego uzasadnienia przedstawia precyzyjne i konkretne powody umieszczenia nazwiska skarżącego w wykazach, ponieważ wymienione jest w nim konkretne przedsiębiorstwo oraz zawiera on odniesienie do konkretnego zamówienia publicznego, dotyczącego przedsięwzięcia mającego przyczynić się do umocnienia integracji Krymu z Federacją Rosyjską, podważając w ten sposób integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy.
- 55 Jeżeli chodzi o drugie istotne kryterium, to z dwóch pierwszych akapitów pierwszego uzasadnienia wynika, że Rada uznała, iż skarżący uzyskiwał korzyści z osobistych relacji z prezydentem Putinem, ponieważ podczas jego prezydentury zostały mu przyznane duże kontrakty przez rosyjskie państwo lub przedsiębiorstwa państwowe, w szczególności w kontekście przygotowań do Igrzysk Olimpijskich w Soczi (Rosja).
- 56 O ile prawdą jest, że ta część uzasadnienia nie wskazuje, o których decydentów chodzi, oraz przytacza jedynie przykład umów związanych z Igrzyskami Olimpijskimi, o tyle wyraźne odniesienie do prezydenta Putina oraz wyżej wspomniany przykład pozwalają na uznanie, że Rada podała dość szczegółów.
- 57 Skoro lektura pierwszego uzasadnienia umożliwiła skarżącemu zrozumienie powodów, dla których jego nazwisko zostało umieszczone w spornych wykazach, a Sąd jest w stanie przeprowadzić kontrolę zasadności tego uzasadnienia, należy stwierdzić, że Rada dopełniła obowiązku przewidzianego w art. 296 TFUE.
- 58 Kwestia zasadności uzasadnienia nie podlega ocenie w ramach niniejszego zarzutu, lecz zarzutu drugiego. W tym względzie należy przypomnieć, że obowiązek uzasadnienia aktu stanowi istotny wymóg formalny, który powinien zostać odróżniony od kwestii zasadności uzasadnienia, dotyczącej materialnej zgodności z prawem spornego aktu. W istocie uzasadnienie aktu polega na formalnym przedstawieniu powodów, na jakich opiera się dany akt. W przypadku gdy powody zawierają błędy, błędy te stanowią wadę naruszającą materialną zgodność z prawem rzonego aktu, ale nie jego

uzasadnienie, które może być wystarczające, nawet jeśli przedstawia niewłaściwe powody (zob. wyrok z dnia 5 listopada 2014 r., Mayaleh/Rada, T-307/12 i T-408/13, EU:T:2014:926, pkt 96 i przytoczone tam orzecznictwo).

59 W konsekwencji zarzut pierwszy należy oddalić w zakresie, w jakim dotyczy on aktów z lipca 2014 r.

W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego oczywistych błędów w ocenie

60 Skarżący podnosi, że Rada dopuściła się oczywistych błędów w ocenie, gdy uznała, że istnieje podstawa faktyczna wystarczająca dla uzasadnienia umieszczenia jego nazwiska w spornych wykazach na podstawie pierwszego i drugiego istotnych kryteriów. W tym kontekście przypomina on, że to na Radzie spoczywa ciężar dowodu i że nie może ona opierać się na przypuszczeniach.

61 Jeżeli chodzi o pierwsze istotne kryterium, skarżący twierdzi, że Rada nie wykazała – przed przyjęciem aktów z lipca 2014 r. – że był on akcjonariuszem, a nawet większościami akcjonariuszem, spółki Giprottransmost. Kryterium to nie ma więc do niego zastosowania.

62 Jeżeli chodzi o drugie istotne kryterium, skarżący podnosi, że w żaden sposób nie zostało wykazane, że jest on powiązany z rosyjskimi decydentami odpowiedzialnymi za sytuację na Ukrainie oraz za aneksję Krymu i Sewastopola, którzy to decydenci nie zostali zresztą objęci spornymi środkami ograniczającymi. Poczynione przez Radę odniesienia do jego relacji z prezydentem Putinem, jego majątku oraz zamówień publicznych, jakie miał otrzymać, nie są zdaniem skarżącego istotne, ponieważ nie wykazano, by te okoliczności miały związek z wydarzeniami leżącymi u podstaw zastosowania tych środków ograniczających.

63 W szczególności skarżący podkreśla, że kontrakty, do których odwołano się w aktach z lipca 2014 r., zwłaszcza dotyczące przygotowań do Igrzysk Olimpijskich w Soczi, zostały zawarte wiele lat przed tymi wydarzeniami, a zatem przedsiębiorstwa, które te kontrakty otrzymały, a także ich akcjonariusze, nie mogli przewidzieć, że poprzez ich zawarcie narażają się na zastosowanie wobec nich środków ograniczających będących reakcją na sytuację pozbawioną jakiegokolwiek związku z rzeczonymi kontraktami. Taki rezultat jest jego zdaniem sprzeczny w szczególności z zasadą pewności prawa.

64 Rada odpowiada, że pierwsze uzasadnienie opiera się na informacjach z ogólnodostępnego źródła, którymi już dysponowała w chwili przyjmowania aktów z lipca 2014 r.

65 Jeżeli chodzi o pierwsze istotne kryterium, Rada zauważa, że źródła ogólnodostępne pozwalają na wykazanie, że mimo iż skarżący nie jest bezpośrednio akcjonariuszem spółki Giprottransmos, kontroluje ją poprzez spółkę OAO Volgomost, której jest rzeczywistym właścicielem. W świetle informacji wynikających z tych ogólnodostępnych źródeł skarżący nie może jej zdaniem ograniczać się do kwestionowania swojego statusu rzeczywistego właściciela spółki Volgomost.

66 Jeżeli chodzi o drugie istotne kryterium, Rada podnosi, że nie wymaga ono, by wskazane osoby osobiście uzyskiwały korzyść z sytuacji na Ukrainie oraz z aneksji Krymu i Sewastopola. Wystarczające jest bowiem uzyskiwanie korzyści od decydentów ponoszących odpowiedzialność za te wydarzenia. Zdaniem Rady, gdyby było inaczej, rzeczony drugie kryterium nakładałoby się na kryterium pierwsze.

67 Zresztą dominująca w Rosji sytuacja polityczna i gospodarcza pozwala na uznanie, że sukces gospodarczy skarżącego, jaki zawdzięcza on głównie licznym kontraktom państwowym, z których korzystaniu nie zaprzecza, wykazuje, że uzyskuje on korzyść od systemu i od decydentów ponoszących odpowiedzialność za sytuację na Ukrainie oraz za aneksję Krymu i Sewastopola. Do tych decydentów w sposób oczywisty należy prezydent Putin, z którym długiej znajomości skarżący nie kwestionuje,

oraz inni wysocy urzędnicy rosyjscy. W tej kwestii Rada uważa, że okoliczność, iż prezydent Putin oraz ci wysocy urzędnicy sami nie są objęci środkami ograniczającymi, nie wpływa na zasadność przyjęcia takich środków w odniesieniu do skarżącego.

- 68 Jeżeli chodzi o argument dotyczący braku pewności prawa, Rada twierdzi, że jest to kwestia pozbawiona znaczenia dla sprawy. Elementem decydującym jest okoliczność, że wspomniane w aktach z lipca 2014 r. kontrakty, wysoce lukratywne dla skarżącego, nie mogłyby zostać zawarte bez zgody wysokich urzędników rządu rosyjskiego. Tymczasem urzędnicy ci są odpowiedzialni za sytuację na Ukrainie oraz za aneksję Krymu i Sewastopola – czy to z powodu ich ogólnej odpowiedzialności, czy to z powodu konkretnych decyzji podjętych przez nich w tym kontekście. Nie jest zatem konieczny żaden związek czasowy między korzyściami uzyskanymi przez skarżącego i tymi wydarzeniami.
- 69 Zresztą zamówienie publiczne otrzymane przez spółkę Giprottransmost stanowi zdaniem Rady kolejnym przykładem kontraktów, na których podstawie Rada zastosowała wobec skarżącego drugie istotne kryterium.
- 70 Należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem, jeśli chodzi o przepisy ogólne określające zasady dla środków ograniczających, Rada dysponuje szerokim marginesem uznania w odniesieniu do okoliczności podlegających uwzględnieniu w celu podjęcia środków w postaci sankcji gospodarczych i finansowych na podstawie art. 215 TFUE, zgodnie z decyzją przyjętą na podstawie rozdziału 2 w tytule V traktatu UE, a w szczególności na podstawie art. 29 TUE. W związku z tym, że sąd Unii nie może zastąpić oceny Rady własną oceną dowodów, faktów i okoliczności uzasadniających przyjęcie takich środków, sprawowana przez ten sąd kontrola musi być ograniczona do badania zgodności z wymogami proceduralnymi i obowiązkiem uzasadnienia, prawidłowości ustaleń faktycznych oraz tego, czy nie zachodzi oczywisty błąd w ocenie okoliczności faktycznych lub nadużycie władzy. Ta ograniczona kontrola znajduje zastosowanie w szczególności do oceny względów związanych z celowością przyjęcia takich środków (zob. wyrok z dnia 5 listopada 2014 r., *Mayaleh/Rada*, T-307/12 i T-408/13, EU:T:2014:926, pkt 127 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 71 Tymczasem, o ile Rada dysponuje szerokim zakresem uprawnień dyskrecyjnych w odniesieniu do kryteriów ogólnych podlegających uwzględnieniu przy stosowaniu środków ograniczających, o tyle skuteczność kontroli sądowej gwarantowanej przez art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej wymaga, by w ramach kontroli zgodności z prawem powodów uzasadniających decyzję o umieszczeniu lub pozostawieniu nazwiska określonej osoby w wykazie osób objętych środkami ograniczającymi sąd Unii upewnił się, że decyzja ta, która ma dla tej osoby skutek indywidualny, opiera się na wystarczająco solidnej podstawie faktycznej. Oznacza to sprawdzenie okoliczności faktycznych podnoszonych w uzasadnieniu, które leży u podstaw rzeczony decyzji, tak aby kontrola sądowa nie była ograniczona do oceny abstrakcyjnego prawdopodobieństwa przywołanych powodów, ale dotyczyła tego, czy powody te – lub co najmniej jeden z nich, uważany za sam w sobie wystarczający do wsparcia tej decyzji – są wykazane w sposób wystarczająco precyzyjny i konkretny (wyroki: z dnia 21 kwietnia 2015 r., *Anbouba/Rada*, C-605/13 P, EU:C:2015:248, pkt 41, 45; z dnia 26 października 2015 r., *Portnov/Rada*, T-290/14, EU:T:2015:806, pkt 38).
- 72 To do właściwego organu Unii należy – w razie zakwestionowania – wykazanie zasadności powodów wysuniętych przeciwko konkretnej osobie, a nie do tej osoby przedstawienie dowodu przeciwnego na brak zasadności wspomnianych powodów (wyroki: z dnia 18 lipca 2013 r., *Komisja i in./Kadi*, C-584/10 P, C-593/10 P i C-595/10 P, EU:C:2013:518, pkt 121; z dnia 5 listopada 2014 r., *Mayaleh/Rada*, T-307/12 i T-408/13, EU:T:2014:926, pkt 128).
- 73 W niniejszej sprawie nazwisko skarżącego zostało umieszczone w spornych wykazach na podstawie pierwszego i drugiego spornych kryteriów.

– – *W przedmiocie zastosowania wobec skarżącego pierwszego istotnego kryterium*

- 74 Jeżeli chodzi o pierwsze istotne kryterium, należy zauważyć, że wymaga ono wykazania, że istnieje bezpośredni lub pośredni związek między działalnością lub działaniami danej osoby lub danego podmiotu a sytuacją na Ukrainie leżącą u podstaw przyjęcia spornych środków ograniczających. Innymi słowy, te osoby lub podmioty powinny poprzez swoje zachowanie okazać się odpowiedzialne za działania lub polityki podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażające.
- 75 Powód przyjęty wobec skarżącego, wiążący się z pierwszym istotnym kryterium, odnosi się do faktu, że został on uznany za ważnego, a nawet większościowego, akcjonariusza spółki Giprottransmost, której powierzono przeprowadzenie studium wykonalności budowy mostu z Rosji do Krymu. Zdaniem Rady samo przyznanie tego kontraktu pozwala na przyjęcie, że skarżący wspiera lub realizuje działania lub polityki podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub stabilność, lub bezpieczeństwo na Ukrainie lub im zagrażające.
- 76 Skarżący natomiast zaprzecza, by był akcjonariuszem, a tym bardziej akcjonariuszem większościowym spółki Giprottransmost, z którą, jak twierdzi, nie ma żadnego związku.
- 77 Należy zauważyć, że Rada nawet nie próbuje wykazać, że posiadała dowody pozwalające udowodnić, że sam skarżący był akcjonariuszem, a nawet akcjonariuszem większościowym, spółki Giprottransmost, jak wskazano w pierwszym uzasadnieniu.
- 78 Zresztą, w następstwie zakwestionowania przez skarżącego w pismach wspomnianych w pkt 12 powyżej jego statusu akcjonariusza spółki Giprottransmost, Rada przyjęła inne wyjaśnienie, polegające na twierdzeniu, że skarżący kontrolował rzeszoną spółkę poprzez spółkę matkę Volgomost, której miał być „rzeczywistym właścicielem”, co wynikało z przytoczonego przez Radę artykułu prasowego, w którym można przeczytać:

„Zgodnie z raportem Interfax, większościowym akcjonariuszem OAO Giprottransmost jest OOO MIK, w całości należąca do OAO Volgomost. OAO Volgomost należy natomiast w większości do pięciu spółek cypryjskich: Tevaryso Trading Limited (19,91%), Eltores Investments Ltd (19,91%), Chrysanthemum Services Limited (19,69%), Sormenia Investments Ltd (19,63%) i E.C.C.P. Investments Limited (14,57%). Przedsiębiorca Arkady Rotenberg został wymieniony w prasie jako rzeczywisty właściciel spółki Volgomost. Według informacji Kommersant newspaper jest rzeczywistym właścicielem spółki Volgomost”.

- 79 Po pierwsze, należy zauważyć, że artykuł ten ogranicza się do odniesień do innych artykułów, co do których nie dostarczono żadnych uściśleń, z których miało wynikać, że skarżący jest rzeczywistym właścicielem spółki Volgomost.

- 80 Taki pośredni dowód nie jest wystarczający, by uznać, że Rada wywiązała się z ciężaru dowodu ciężącego na niej zgodnie z orzecznictwem (zob. pkt 72 powyżej).

- 81 Po drugie, należy przypomnieć, że w piśmie z dnia 19 grudnia 2014 r., wspomnianym w pkt 14 powyżej, wyraziła zamiar zmiany części pierwszego uzasadnienia dotyczącej spółki Giprottransmost w następujący sposób:

„[Skarżący] jest rzeczywistym właścicielem spółki Volgomost, która z kolei, poprzez spółkę »MIK«, kontroluje spółkę Giprottransmost. Giprottransmost w drodze zamówienia publicznego otrzymała od rosyjskiego przedsiębiorstwa państwowego kontrakt na przeprowadzenie studium wykonalności budowy mostu z Rosji do bezprawnie zaanektowanej Autonomicznej Republiki Krymu, umacniając tym samym jej integrację z Federacją Rosyjską, co z kolei jeszcze bardziej podważa integralność terytorialną Ukrainy”.

- 82 Skarżący, we wspomnianym w pkt 15 powyżej piśmie z dnia 14 stycznia 2015 r., zakwestionował prawidłowość tej zmiany i jej oparcie na wystarczających dowodach. Podniósł on, że nie miał związku ze spółką Volgomost i że artykuły prasowe, na których oparła się Rada, odzwierciedlały jedynie pogłoski w tej kwestii.
- 83 Wobec tych zastrzeżeń Rada, we wspomnianym w pkt 16 powyżej piśmie z dnia 13 lutego 2015 r., przyjęła nowe uzasadnienie, które nie odnosi się do roli skarżącego w spółkach Volgomost lub Giprottransmost, lecz w innej spółce, mianowicie Stroygazmontazh. To właśnie uzasadnienie ostatecznie zostało przyjęte, poczynając od aktów z marca 2015 r. (zob. pkt 18 powyżej).
- 84 W tych okolicznościach samo zachowanie Rady potwierdza, że w chwili przyjęcia aktów z lipca 2014 r. nie dysponowała ona wystarczającymi dowodami na potwierdzenie faktu, że skarżący kontrolował spółkę Giprottransmost. W tej kwestii trzeba oczywiście zauważyć, że – jak Rada zaznaczyła na rozprawie – pierwsze i drugie uzasadnienia nie są ze sobą sprzeczne, mimo iż odnoszą się do dwóch różnych spółek. Spółce Giprottransmost powierzono bowiem przeprowadzenie studium wykonalności budowy przedmiotowego mostu, natomiast spółce Stroygazmontazh – jego budowę. Należy jednak stwierdzić, że ta uwaga Rady w żaden sposób nie pozwala na udowodnienie, że skarżący kontrolował spółkę Giprottransmost.
- 85 Wniosku takiego nie może podważyć argument Rady wywodzony z faktu, że w skardze w sprawie T-717/14 (zob. pkt 29 powyżej) skarżący nie kwestionował prawdziwości twierdzenia o jego roli w spółce Giprottransmost przedstawionej w aktach z lipca 2014 r., lecz ograniczył się do podniesienia braku znaczenia tej roli. Nie ma bowiem potrzeby rozstrzygnięcia w przedmiocie dokładnego zakresu wypowiedzi skarżącego zawartych w rzeczonyj skardze, która wchodzi w skład akt niniejszej sprawy, by stwierdzić, że jest oczywiste, iż Rada nie dysponowała tym dokumentem w chwili przyjmowania aktów z lipca 2014 r.
- 86 Należy zatem uwzględnić argumenty skarżącego zmierzające do zakwestionowania zasadności przyjętego względem niego uzasadnienia aktów z lipca 2014 r. w odniesieniu do pierwszego istotnego kryterium.
- – *W przedmiocie zastosowania wobec skarżącego drugiego istotnego kryterium*
- 87 Jeżeli chodzi o drugie istotne kryterium, należy zauważyć, że nie wymaga ono, by osoby lub podmioty, których dotyczą środki ograniczające, osobiście uzyskiwały korzyści z aneksji Krymu lub destabilizacji wschodniej Ukrainy. Jak wskazuje Rada, wystarczające jest, by uzyskiwały one korzyści od jednego z „rosyjskich decydentów” ponoszących odpowiedzialność za te wydarzenia, natomiast nie jest konieczne wykazanie związku między korzyściami uzyskiwanymi przez wskazane osoby a aneksją Krymu lub destabilizacją wschodniej Ukrainy.
- 88 Gdyby bowiem – w celu zastosowania tego kryterium – konieczne było wykazanie istnienia takiego związku, straciłoby ono jakiegokolwiek znaczenie w odniesieniu do pierwszego istotnego kryterium, które wymaga związku między działaniami wskazanych osób oraz sytuacją, która zaistniała na Ukrainie.
- 89 Jednak w niniejszej sprawie Rada błędnie uznała, że może zastosować wobec skarżącego drugie istotne kryterium.
- 90 Po pierwsze, należy w tej kwestii zauważyć, że lektura pierwszego uzasadnienia pozwala na zidentyfikowanie jako rosyjskiego decydenta, od którego skarżący miał uzyskiwać korzyści, wyłącznie prezydenta Putina. Odniesienie do „rosyjskich decydentów” bez dodatkowych uściśleń jest twierdzeniem zbyt niejasnym, niewystarczającym, by uzasadnić umieszczenie nazwiska skarżącego w spornych wykazach (zob. analogicznie wyrok z dnia 12 marca 2014 r., Al Assad/Rada, T-202/12, EU:T:2014:113, pkt 95).

- 91 Po drugie, wbrew stanowisku Rady, by możliwe było zastosowanie drugiego istotnego kryterium, konieczne jest, by rosyjscy decydenci będący u źródła korzyści uzyskiwanych przez osoby objęte środkami ograniczającymi przynajmniej rozpoczęli przygotowania do aneksji Krymu lub destabilizacji wschodniej Ukrainy. Dopiero od chwili ziszczenia się tego warunku należy uważać, że beneficjenci korzyści nie mogą pozostawać w nieświadomości co do zaangażowania tych decydentów w te przygotowania i mogą spodziewać się, że ich zasoby, uzyskane przynajmniej w części dzięki tym korzyściom, mogą zostać objęte środkami ograniczającymi w celu uniemożliwienia udzielania wsparcia wspomnianym decydemtom.
- 92 Gdyby natomiast drugie istotne kryterium mogło być stosowane nawet mimo niespełnienia wyżej wspomnianego warunku, doszłoby do naruszenia zasady pewności prawa, co podnosi skarżący. W tej kwestii należy wskazać, że sporne środki ograniczające stanowią reakcję na polityki i działania władz rosyjskich dotyczące konkretnie Ukrainy, a nie na ogólne zachowanie tych władz. Rzeczone polityki i działania były zaś wdrażane poczynając od końca lutego 2014 r.
- 93 W niniejszej sprawie Rada przyznaje, że kontrakty z państwem rosyjskim lub z rosyjskimi przedsiębiorstwami państwowymi, z których skarżący, zgodnie z przytoczonymi przez Radę artykułami prasowymi, miał czerpać korzyści, dotyczą okresu poprzedzającego okres, w którym rosyjscy decydenci, w szczególności prezydent Putin, zaczęli zagrażać Ukrainie. Kontrakty te dotyczą w szczególności przygotowań do Igrzysk Olimpijskich w Soczi, które odbyły się zimą 2014 r.
- 94 Nawet jeżeli założyć, że możliwe jest uznanie, że sytuacja Rosji cechuje się tym, że aktywność gospodarcza o takim zasięgu jak działalność skarżącego nie jest możliwa bez zgody prezydenta tego państwa, jak ma to miejsce, zgodnie z orzecznictwem, w Białorusi (wyrok z dnia 12 maja 2015 r., Ternavsky/Rada, T-163/12, niepublikowany, EU:T:2015:271, pkt 121), to w niniejszej sprawie Rada nie udowodniła, że skarżący był uprzywilejowany przez prezydenta Putina w czasie, gdy ten ostatni wszczynał działania dotyczące Ukrainy, na które to działania sporne środki ograniczające mają stanowić odpowiedź. W tej kwestii należy uściślić, że – jak wynika z pkt 74–85 powyżej odnoszących się do pierwszego istotnego kryterium, Rada nie wykazała istnienia związku między skarżącym a spółką Giprottransmost, w związku z czym, wbrew jej twierdzeniom, nie może powoływać się na kontrakt uzyskany przez tę spółkę jako przykład korzyści uzyskanych przez skarżącego.
- 95 W tych okolicznościach należy uwzględnić rozpatrywany zarzut w zakresie, w jakim dotyczy on aktów z lipca 2014 r., i stwierdzić ich nieważność bez potrzeby badania ani pozostałych argumentów podniesionych przez skarżącego w tym kontekście, ani pozostałych jego zarzutów.

W przedmiocie żądań stwierdzenia nieważności pozostałych zaskarżonych aktów

- 96 Pismami złożonymi w sekretariacie Sądu w dniach 26 maja i 2 listopada 2015 r. oraz 24 marca 2016 r. skarżący zwrócił się o umożliwienie mu dostosowania skargi, aby obejmowała ona również stwierdzenie nieważności pozostałych zaskarżonych aktów w zakresie, w jakim go one dotyczą.
- 97 Dostosowując skargę, tak aby obejmowała ona akty z marca 2015 r., skarżący podtrzymał pięć zarzutów podniesionych przeciwko aktom z lipca 2014 r., podnosząc jednocześnie dodatkowe argumenty odnoszące się w szczególności do faktu, że Rada w tym czasie przyjęła w stosunku do niego częściowo odmienne powody.
- 98 Z uwagi na fakt, że akty z września 2015 r. i z marca 2016 r. jedynie przedłużyły stosowanie spornych środków ograniczających, nie zmieniając drugiego uzasadnienia w odniesieniu do skarżącego, w drugim i trzecim wniosku o dostosowanie żądań skarżący nie podniósł nowych argumentów, lecz ograniczył się do podtrzymania podniesionych wcześniej.

99 Rada nie kwestionuje dopuszczalności tych wniosków jako takich, lecz twierdzi, że niektóre z zarzutów lub argumentów podniesionych w skardze na akty z lipca 2014 r. nie przekładają się na pozostałe zaskarżone akty.

W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego naruszenia obowiązku uzasadnienia

100 Skarżący podnosi, że pozostałe zaskarżone akty, podobnie jak akty z lipca 2014 r., naruszają w odniesieniu do niego obowiązek uzasadnienia. W szczególności nie jest on w stanie zrozumieć, jakie kryteria zastosowała Rada w celu uzasadnienia pozostawienia jego nazwiska w spornych wykazach, ani na czym miało polegać uprzywilejowanie go i przez kogo.

101 Rada kwestionuje argumenty skarżącego.

102 Drugie uzasadnienie przyjęte przez Radę w odniesieniu do skarżącego zostało przytoczone w pkt 18 powyżej.

103 Należy zwrócić uwagę na to, że jego pierwsze trzy akapity odpowiadają zasadniczo dwóm pierwszym akapitom pierwszego uzasadnienia, a zatem rozważania przedstawione w pkt 55–57 powyżej stosują się analogicznie do oddalenia argumentów skarżącego dotyczących tych akapitów.

104 Akapity czwarty i piąty drugiego uzasadnienia wskazują natomiast okoliczności bardziej specyficzne i konkretne, mające związek z funkcjami skarżącego w spółce Stroygazmontazh i w wydawnictwie Prosvescheniye.

105 Nie przesądzając o zasadności tych dwóch ostatnich akapitów, należy wskazać, że w sposób precyzyjny określają one rolę skarżącego jako właściciela przedsiębiorstwa Stroygazmontazh i przewodniczącego zarządu wydawnictwa Prosvescheniye. Ponadto w przypadku każdej z tych spółek wskazano, że prowadzą one działalność, która łatwo może zostać powiązana z pierwszym istotnym kryterium.

106 W odniesieniu do przedsiębiorstwa Stroygazmontazh chodzi o fakt, że przyznano mu państwowy kontrakt na budowę mostu z Rosji do Autonomicznej Republiki Krymu, umacniając tym samym jej integrację z Federacją Rosyjską.

107 W przypadku wydawnictwa Prosvescheniye chodzi o realizację projektu „Do dzieci Rosji: Adres – Krym”, kampanię PR zaplanowaną w celu przekonania dzieci na Krymie, że są teraz obywatelami Rosji mieszkającymi w Rosji i wspierającą tym samym politykę rządu rosyjskiego mającą na celu włączenie Krymu do Rosji.

108 Takie uzasadnienie pozwala na zrozumienie, że skarżący, biorąc pod uwagę jego rolę w każdej z tych spółek, ponosi odpowiedzialność za ich działania, uważane przez Radę za należące do działań objętych pierwszym istotnym kryterium, to jest podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub stabilność lub bezpieczeństwo na Ukrainie lub im zagrażających.

109 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że lektura uzasadnienia pozostałych zaskarżonych aktów pozwoliła skarżącemu na zrozumienie, że jego nazwisko zostało umieszczone w wykazach z powodu jego funkcji w wyżej wymienionych spółkach oraz działalności tych spółek, co potwierdza fakt, że w ramach zarzutu drugiego kwestionuje on właśnie zasadność rozumowania Rady w tym przedmiocie. Ponadto, ponieważ powody decyzji Rady zostały jasno wskazane w zaskarżonym akcie, Sąd może ocenić ich zasadność.

110 Na podstawie orzecznictwa przypomnianego w pkt 58 powyżej należy stwierdzić, że uzasadnienie pozostałych zaskarżonych aktów jest wystarczające, a ich zasadność należy ocenić w ramach badania zarzutu drugiego.

W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego oczywistych błędów w ocenie

- 111 Jeżeli chodzi o tę część drugiego uzasadnienia, która zasadniczo była zawarta już w pierwszym, skarżący podnosi argumenty odpowiadające tym, które podniósł w skardze i replice w odniesieniu do aktów z lipca 2014 r. (zob. pkt 63 powyżej), precyzując jednocześnie, że spółki te w żaden sposób nie były uprzywilejowane, oraz kwestionując możliwość korzystania przez Radę z domniemania, zgodnie z którym biznesmen odnoszący sukcesy w Rosji może na tej jedynie podstawie być uważany za osobę uzyskującą korzyści od rosyjskich decydentów ponoszących odpowiedzialność za aneksję Krymu i destabilizację wschodniej Ukrainy.
- 112 Jeżeli chodzi o czwarty akapit drugiego uzasadnienia, skarżący podnosi, że fakt posiadania przedsiębiorstwa Stroygazmontazh nie oznacza, że ponosi on odpowiedzialność za działania zagrażające integralności terytorialnej Ukrainy lub że takie działania wspiera, jako że powierzony tej spółce projekt budowy mostu z Rosji do Krymu był rozważany na długo przed jego aneksją, a decyzja w tej sprawie nie została podjęta przez te same osoby, które ponoszą odpowiedzialność za tę aneksję.
- 113 Odnośnie do swej roli w wydawnictwie Prosvescheniye, wspomnianej w akapicie piątym drugiego uzasadnienia, skarżący zaprzecza, by działalność tego wydawnictwa była związana z integracją Krymu z Rosją, twierdzi, że nie można uważać go za odpowiedzialnego za treść publikacji wymienionej przez Radę, biorąc w szczególności pod uwagę tysiące publikacji tego wydawnictwa.
- 114 Rada kwestionuje argumenty skarżącego.
- 115 Tytułem wstępu należy wskazać, że w odniesieniu do trzech pierwszych akapitów drugiego uzasadnienia mają zastosowanie rozważania przedstawione w pkt 87–94 powyżej, a zatem stwierdzić trzeba, że podejmując decyzję o pozostawieniu nazwiska skarżącego w spornych wykazach z powodów przedstawionych w tych akapitach na podstawie drugiego istotnego kryterium, Rada dopuściła się oczywistego błędu w ocenie.
- 116 Należy jednak przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, zważywszy na prewencyjny charakter spornych środków ograniczających, jeżeli w ramach kontroli zgodności z prawem zaskarżonej decyzji sąd Unii uzna, że co najmniej jeden z powodów przyjętych przez Radę wobec osoby objętej środkami ograniczającymi jest wystarczająco precyzyjny i konkretny, że jest wykazany i że stanowi sam w sobie wystarczającą podstawę, by uzasadnić przyjęcie lub utrzymanie tych środków, to okoliczność, iż pozostałe z tych powodów tym się nie cechują, nie może uzasadniać stwierdzenia nieważności aktów wprowadzających te środki (zob. podobnie i analogicznie wyrok z dnia 12 maja 2015 r., Ternavsky/Rada, T-163/12, niepublikowany, EU:T:2015:271, pkt 124 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 117 Należy zatem ustalić, czy czwarty lub piąty akapit drugiego uzasadnienia opierają się na wystarczających dowodach i w związku z tym pozwalają na uzasadnienie, na podstawie pierwszego lub drugiego istotnego kryterium, pozostawienia nazwiska skarżącego w spornych wykazach.
- 118 Dla przypomnienia czwarty akapit drugiego uzasadnienia brzmi następująco:
- „[Skarżący] jest również właścicielem przedsiębiorstwa Stroygazmontazh, któremu przyznano państwowy kontrakt na budowę mostu z Rosji do bezprawnie zaanektowanej Autonomicznej Republiki Krymu, umacniając tym samym jej integrację z Federacją Rosyjską, co z kolei jeszcze bardziej podważa integralność terytorialną Ukrainy”.
- 119 Jak podkreśla Rada, skarżący nie kwestionuje prawdziwości faktów wymienionych w tym akapicie. Nie zaprzecza również, że jest właścicielem przedsiębiorstwa Stroygazmontazh, ani że spółce tej przyznano państwowy kontrakt na budowę mostu z Rosji do Krymu. W każdym razie dowody przedstawione przez Radę, poprzedzające przyjęcie aktów z marca 2015 r., potwierdzają te ustalenia.

- 120 Skarżący kwestionuje natomiast wniosek figurujący w czwartym akapicie drugiego uzasadnienia, zgodnie z którym budowa rzeczonego mostu umacnia integrację Krymu z Rosją, co jeszcze bardziej podważa integralność terytorialną Ukrainy.
- 121 W tej kwestii należy wskazać, że – jak zauważa Rada – obecnie niemożliwe jest przedostanie się bezpośrednio z Rosji do Krymu drogą lądową, natomiast most umożliwi ten bezpośredni dostęp i ułatwi w ten sposób wymianę między Rosją a Krymem nie tylko dóbr i usług, ale także wymianę wojskową. Wynika stąd, że Rada zasadnie mogła uznać, że w świetle rozwoju sytuacji politycznej i militarnej w regionie charakteryzującego się działaniami Rosji, które doprowadziły do rzekomego referendum w przedmiocie statusu Krymu, a następnie do uznania przez Rosję wyników tego referendum i bezprawnej aneksji Krymu, budowa przedmiotowego mostu umocni integrację Krymu z Rosją, jeszcze bardziej podważając integralność terytorialną Ukrainy.
- 122 Kontekst wyłaniający się z tych podejmowanych przez Rosję działań stanowi istotną zmianę, przydającą budowie przedmiotowego mostu zupełnie nowe konsekwencje. Tak więc argument skarżącego, zgodnie z którym budowa mostu z Rosji do Krymu była planowana już wcześniej, nie ma żadnego znaczenia dla sprawy.
- 123 Wynika stąd, że czwarty akapit drugiego uzasadnienia stanowi prawidłowe zastosowanie wobec skarżącego pierwszego istotnego kryterium.
- 124 Mimo że, zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 116 powyżej, zasadność jednego z powodów przyjętych przez Radę jest wystarczająca, by uzasadnić pozostawienie nazwiska skarżącego w spornych wykazach, należy dodatkowo zbadać również argumenty skarżącego dotyczące powodu zawartego w piątym akapicie drugiego uzasadnienia.
- 125 Akapit ten brzmi następująco:
- „[Skarżący] jest przewodniczącym zarządu wydawnictwa Prosvescheniye, które realizuje w szczególności projekt »Do dzieci Rosji: Adres – Krym«, kampanię PR zaplanowaną w celu przekonania dzieci na Krymie, że są teraz obywatelami Rosji mieszkającymi w Rosji, i wspierającą tym samym politykę rządu rosyjskiego mającą na celu włączenie Krymu do Rosji”.
- 126 Skarżący nie zaprzecza, że jest przewodniczącym zarządu tego wydawnictwa, lecz podnosi, że po pierwsze działalność tego wydawnictwa nie pozwala na przyjęcie, że wspiera on integrację Krymu z Rosją, a po drugie – w tym zakresie nie odegrał on żadnej roli.
- 127 W pierwszej kolejności należy zauważyć, że – jak słusznie wskazuje Rada – istnienie tego projektu i jego szeroki zasięg, przejawiający się wyprodukowaniem ponad 2,5 miliona książek, zostały wykazane licznymi ogólnodostępnymi dokumentami pochodzącymi w szczególności z witryny internetowej rady państwowej ministerstwa edukacji i nauki domniemanego rządu Krymu, a nawet z witryny internetowej samego wydawnictwa Prosvescheniye, a także oświadczeniem spółki PR AGT Communications, która uczestniczyła w tej kampanii. W tej kwestii należy wskazać, że Rada dysponowała tymi dokumentami przed przyjęciem aktów z marca 2015 r., co wynika z pisma z dnia 19 grudnia 2014 r. (zob. pkt 14 powyżej).
- 128 Przedmiotowy projekt, o czym świadczy sam jego tytuł (Do dzieci Rosji: Adres – Krym) stanowi kampanię PR zaplanowaną w celu przekonania dzieci na Krymie, że są teraz obywatelami Rosji mieszkającymi w Rosji. Wspiera ona zatem politykę rządu rosyjskiego zmierzającą do integracji Krymu z Rosją.
- 129 W szczególności z dokumentów przedstawionych przez Radę wynika, że według wspomnianego ministerstwa edukacji i nauki przedmiotowy projekt został wdrożony „w następstwie poleceń prezydenta Putina” oraz „w ramach dostosowania Krymu i Sewastopola do rosyjskich norm

szkolnych”. Rada oparła się również na dokumencie spółki PR AGT Communications, która uczestniczyła w rzeczonyj kampanii, z którego to dokumentu wynika, że podręczniki wydawane przez wydawnictwo Prosvescheniye zostały dostarczone „w ramach dostosowania Krymu i Sewastopola do rosyjskich norm szkolnych” oraz że kampania obejmowała „konkursy plastyczne dla dzieci na temat »Mieszkamy w Rosji«”.

130 Z tego względu argument skarżącego należy oddalić.

131 W drugiej kolejności należy zauważyć, że skarżący, jako przewodniczący zarządu wydawnictwa Prosvescheniye, nie mógł racjonalnie pozostawać w nieświadomości co do linii wydawniczej publikacji wydawnictwa, którym kierował. W tej kwestii należy wskazać, że wpływy i odpowiedzialność, które muszą wynikać z takiej funkcji, w sposób nieunikniony oznaczają uczestnictwo skarżącego w kampanii prowadzonej przez tę spółkę (zob. podobnie i analogicznie wyrok z dnia 15 listopada 2012 r., Rada/Bamba, C-417/11 P, EU:C:2012:718, pkt 58, 59). Tak więc Rada słusznie mogła uznać, że z tego tytułu skarżący spełnia pierwsze istotne kryterium.

132 W związku z tym drugi argument skarżącego również należy oddalić.

133 Wynika stąd, że piąty akapit drugiego uzasadnienia również stanowi prawidłowe zastosowanie pierwszego istotnego kryterium do sytuacji skarżącego.

134 W świetle powyższych rozważań należy stwierdzić, że zarzut drugi nie jest uzasadniony w odniesieniu do akapitów czwartego i piątego drugiego uzasadnienia, podczas gdy jest uzasadniony w odniesieniu do pierwszych trzech akapitów. W tych okolicznościach, zgodnie z orzecznictwem przypomnianym w pkt 116 powyżej, rozpatrywany zarzut nie pozwala skarżącemu na uzyskanie stwierdzenia nieważności pozostałych zaskarżonych aktów.

W przedmiocie zarzutu trzeciego, dotyczącego naruszenia zasady ochrony danych osobowych

135 Skarżący podnosi, że opublikowanie przez Radę zarzutów pozbawionych szczegółów, nieuzasadnionych i nieprawidłowych, poważnie szkodzących jego reputacji, stwierdzających jego zaangażowanie w sprawy korupcyjne oraz działania kryminalne, narusza zasady z dziedziny ochrony danych osobowych, takie jak zasady przewidziane w szczególności w rozporządzeniu nr 45/2001. Uściśla on, że przyjęte wobec niego nowe powody oznaczają jego kryminalne zachowanie, mimo iż Rada nie użyła pojęć „korupcja” lub „zbrodnia”.

136 Rada, poza zakwestionowaniem argumentów skarżącego co do istoty, dodaje, że jakoby nieprawdziwe informacje dotyczące udziału skarżącego w przedsiębiorstwie Giprottransmost zostały wyeliminowane poprzez przyjęcie aktów z marca 2015 r. Podnosi ona, że skoro skarżący nie wyjaśnił, w jaki sposób jego argument dotyczący tej spółki miałby przekładać się na nowe powody, zarzut ten jest niedopuszczalny.

137 W pierwszej kolejności należy uwzględnić podniesiony przez Radę zarzut niedopuszczalności.

138 Skarżący nie wyjaśnia bowiem, w jaki sposób jego argument dotyczący przedsiębiorstwa Giprottransmost stosuje się do pozostałych zaskarżonych aktów, które nie wspominają o tej spółce. Przesłanki ustanowione w art. 76 lit. d) regulaminu postępowania, zbieżne zasadniczo z przesłankami z art. 44 § 1 lit. c) regulaminu postępowania przed Sądem z dnia 2 maja 1991 r., nie zostały spełnione.

139 W tej kwestii należy przypomnieć, że na podstawie tych przepisów, pod rygorem niedopuszczalności, zarzuty i argumenty podniesione na poparcie wniosku o dostosowanie skargi powinny w nim zostać przedstawione w sposób wystarczająco jasny i precyzyjny, aby umożliwić stronie pozwanej

przygotowanie obrony, a Sądowi rozpoznanie tego wniosku (zob. podobnie i analogicznie wyroki: z dnia 13 czerwca 2013 r., Versalis/Komisja, C-511/11 P, EU:C:2013:386, pkt 115; z dnia 13 września 2013 r., Anbouba/Rada, T-592/11, niepublikowany, EU:T:2013:427, pkt 72).

- 140 W drugiej kolejności, w każdym razie, zarzut ten jest nieskuteczny. Przy założeniu bowiem, że Rada przetwarzała dane osobowe skarżącego dotyczące udziału w przedsiębiorstwie Giprottransmost w sposób niezgodny z rozporządzeniem nr 45/2001, okoliczność ta nie mogłaby prowadzić do stwierdzenia nieważności pozostałych zaskarżonych aktów. Gdyby natomiast skarżący zdołał udowodnić takie przetwarzanie, mógłby powoływać się na naruszenie tego rozporządzenia w ramach skargi o odszkodowanie.

W przedmiocie zarzutu czwartego, dotyczącego naruszenia prawa do obrony i prawa do skutecznej ochrony sądowej

- 141 Skarżący zarzuca Radzie, że nie udostępniła mu ona dowodów, na których zamierzała się oprzeć w celu pozostawienia jego nazwiska w spornych wykazach, oraz że nie zapoznała się uprzednio z jego stanowiskiem w tej kwestii. Dodaje on, że twierdzenia Rady dotyczące faktu, że jego spółki były uprzywilejowane i otrzymały lukratywne kontrakty bez przetargu, pojawiły się dopiero w trakcie postępowania.
- 142 Rada kwestionuje argumenty skarżącego.
- 143 Należy przypomnieć, że prawo podstawowe do przestrzegania prawa do obrony w trakcie postępowania poprzedzającego zastosowanie środków ograniczających jest wyraźnie przewidziane w art. 41 ust. 2 lit. a) Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, której art. 6 ust. 1 TUE przyznaje taką samą moc prawną, jaką mają traktaty (zob. wyrok z dnia 5 listopada 2014 r., Mayaleh/Rada, T-307/12 i T-408/13, EU:T:2014:926, pkt 102 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 144 Należy także wskazać, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada skutecznej ochrony sądowej jest ogólną zasadą prawa Unii wynikającą ze wspólnych tradycji konstytucyjnych państw członkowskich, która została ustanowiona na mocy art. 6 i 13 europejskiej Konwencji praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r.; następnie zasada ta została potwierdzona również w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zob. wyrok z dnia 5 listopada 2014 r., Mayaleh/Rada, T-307/12 i T-408/13, EU:T:2014:926, pkt 103 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 145 Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem skuteczność kontroli sądowej, która powinna w szczególności dotyczyć zgodności z prawem powołanych przez organ Unii powodów umieszczenia nazwiska danej osoby lub nazwy podmiotu w wykazach adresatów środków ograniczających przyjętych przez wspomniany organ, oznacza, że organ ten jest zobowiązany do powiadomienia o tych powodach zainteresowanej osoby lub podmiotu w miarę możliwości albo w chwili podejmowania decyzji o tym umieszczeniu, albo przynajmniej najszybciej, jak to możliwe, po podjęciu tej decyzji w celu umożliwienia tym adresatom skorzystania w terminie z uprawnienia do wniesienia skargi (zob. wyrok z dnia 5 listopada 2014 r., Mayaleh/Rada, T-307/12 i T-408/13, EU:T:2014:926, pkt 104 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 146 Przestrzeganie obowiązku informowania o tych powodach jest bowiem konieczne zarówno po to, aby umożliwić adresatom środków ograniczających obronę ich praw w najlepszych możliwych warunkach oraz podjęcie decyzji przy pełnej znajomości sprawy o celowości wystąpienia do sądu Unii, jak i po to, aby w pełni umożliwić sądowi Unii sprawowanie kontroli zgodności z prawem rozpatrywanego aktu prawnego Unii, do której przeprowadzenia jest on zobowiązany na mocy traktatu (zob. wyrok z dnia 5 listopada 2014 r., Mayaleh/Rada, T-307/12 i T-408/13, EU:T:2014:926, pkt 105 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 147 Zgodnie zaś z wymogami ustanowionymi przez powyższe orzecznictwo art. 3 ust. 2 i 3 decyzji 2014/145 i art. 14 ust. 2 i 3 rozporządzenia nr 269/2014 stanowią, że Rada przekazuje swoją decyzję, wraz z powodami umieszczenia w wykazie, zainteresowanej osobie fizycznej lub prawnej, podmiotowi lub organowi albo bezpośrednio, jeżeli ich adres jest znany, albo w drodze opublikowania ogłoszenia, umożliwiając im przedstawienie uwag. W przypadku gdy zostaną zgłoszone uwagi lub przedstawione nowe istotne dowody, Rada dokonuje przeglądu swojej decyzji i informuje o tym daną osobę fizyczną lub prawną, podmiot lub organ.
- 148 Ponadto należy zauważyć, po pierwsze, że z art. 6 akapit trzeci decyzji 2014/145 wynika, że jest ona przedmiotem stałego przeglądu oraz, po drugie, że zgodnie z art. 14 ust. 4 rozporządzenia nr 269/2014 załączony do niego wykaz poddawany jest regularnie przeglądowi, co najmniej co 12 miesięcy.
- 149 W niniejszej sprawie należy zauważyć, że w drodze pozostałych zaskarżonych aktów nazwisko skarżącego zostało pozostawione w spornych wykazach z uzasadnieniem częściowo odmiennym od uzasadnienia zawartego w aktach z lipca 2014 r.
- 150 W tym kontekście należy zauważyć, że o ile zgodnie z orzecznictwem Rada nie miała obowiązku wysłuchania skarżącego przed pierwszym umieszczeniem jego nazwiska w wykazie, by zapewnić zastosowanym wobec niego środkom efekt zaskoczenia (zob. podobnie i analogicznie wyrok z dnia 5 listopada 2014 r., *Mayaleh/Rada*, T-307/12 i T-408/13, EU:T:2014:926, pkt 110–113 i przytoczone tam orzecznictwo), o tyle co do zasady miała obowiązek wysłuchania go przed zdecydowaniem o pozostawieniu jego nazwiska w spornych wykazach. Jednakże prawo do bycia wysłuchanym przed przyjęciem aktów utrzymujących w mocy środki ograniczające w odniesieniu do osób już nimi objętych wiąże Radę wtedy, gdy ustaliła ona nowe okoliczności dotyczące tych osób, a nie wtedy, gdy takie utrzymanie opiera się na tych samych powodach, które uzasadniały przyjęcie pierwotnego aktu nakładającego przedmiotowe środki ograniczające (zob. podobnie i analogicznie wyrok z dnia 7 kwietnia 2016 r., *Central Bank of Iran/Rada*, C-266/15 P, EU:C:2016:208, pkt 33).
- 151 Skoro uzasadnienie dotyczące skarżącego w pozostałych zaskarżonych aktach zostało częściowo zmienione, Rada miała obowiązek wysłuchania go przed przyjęciem aktów z marca 2015 r.
- 152 W tej kwestii, jak wskazano w pkt 14–16 powyżej, należy zauważyć, że pismem z dnia 19 grudnia 2014 r. Rada przekazała kancelarii adwokackiej reprezentującej skarżącego w niniejszej sprawie nowy projekt uzasadnienia, które zamierzała przyjąć dla celów utrzymania względem niego środków ograniczających, i wyznaczyła mu jednocześnie termin do złożenia uwag.
- 153 Ten projekt uzasadnienia (zob. pkt 14 powyżej), poza czwartym akapitem, był zasadniczo zbieżny z drugim uzasadnieniem, przyjętym w aktach z marca 2015 r. Natomiast w rzeczonym akapicie wspomniano, że skarżący jest rzeczywistym właścicielem spółki *Volgomost*, która z kolei kontroluje spółkę *Giprotransmost*. W odniesieniu do tej ostatniej spółki powtórzono ustalenia zawarte w aktach z lipca 2014 r.
- 154 W dniu 14 stycznia 2015 r. skarżący przedłożył Radzie uwagi dotyczące w szczególności rzeczonego projektu uzasadnienia. Przy tej sposobności skarżący podniósł, że powody są niejasne oraz nieistotne w świetle kryteriów przewidzianych dla celów objęcia danej osoby środkami ograniczającymi. W szczególności, po pierwsze, zaprzeczył, by był rzeczywistym właścicielem spółki *Volgomost*, kwestionując dowody przytoczone w tej kwestii przez Radę, oraz, po drugie, nie zgodził się ze stanowiskiem, że jego rola w wydawnictwie *Prosvescheniye* może uzasadniać pozostawienie jego nazwiska w spornych wykazach.

- 155 Pismem z dnia 13 lutego 2015 r. Rada poinformowała skarżącego o zamiarze pozostawienia jego nazwiska w spornych wykazach na podstawie drugiego uzasadnienia, będącego następstwem uwag przedłożonych jej przez skarżącego. Rada załączyła również do pisma jawne dokumenty potwierdzające i wezwała skarżącego do ustosunkowania się do tego nowego uzasadnienia najpóźniej do dnia 26 lutego 2015 r.
- 156 Skarżący nie odpowiedział na to wezwanie.
- 157 Powyższe przypomnienie stanu faktycznego pozwala na przyjęcie, że Rada dopełniła przewidzianych w orzecznictwie obowiązków związanych z poszanowaniem prawa skarżącego do obrony w trakcie postępowania, które doprowadziło do przyjęcia aktów z marca 2015 r.
- 158 Należy zresztą zauważyć, że o ile prawdą jest, iż Rada dysponowała od tego czasu adresem skarżącego, podanym w piśmie wszczynającym niniejsze postępowanie, o tyle fakt, że Rada zwróciła się do jego przedstawicieli, nie spowodował naruszenia jego prawa do obrony.
- 159 Skarżący nie podnosi bowiem nawet, że decyzja Rady o przekazaniu projektów nowego uzasadnienia jego przedstawicielom wywołała skutek w postaci naruszenia jego praw uzasadniającego stwierdzenie nieważności aktów z marca 2015 r. w zakresie, w jakim akty te go dotyczą (zob. podobnie i analogicznie wyrok z dnia 5 listopada 2014 r., *Mayaleh/Rada*, T-307/12 i T-408/13, EU:T:2014:926, pkt 122 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 160 Jeżeli chodzi o argument dotyczący faktu, że to dopiero w trakcie postępowania sądowego Rada wspomniała o uprzywilejowaniu, jakim cieszyły się jego spółki, oraz o braku przetargu na uzyskane przez nie kontrakty państwowe, należy zauważyć, że otrzymane przez skarżącego projekty uzasadnienia odnoszą się do okoliczności, iż skarżący był uprzywilejowany w uzyskiwaniu tych kontraktów z powodu swoich relacji z rosyjskimi decydentami. Zresztą skarżący w piśmie z dnia 14 stycznia 2015 r. zaprzeczył, jakoby był uprzywilejowany. Nie może on zatem powoływać się na naruszenie jego prawa do obrony w tym zakresie.
- 161 Wreszcie, co się tyczy aktów z września 2015 r. i z marca 2016 r., to pomijając fakt, że skarżący nie podnosi specyficznych argumentów, wystarczy wskazać, że uzasadnienie przyjęte przez Radę nie zostało zmienione, a zatem zgodnie z orzecznictwem przypomnianym w pkt 150 powyżej nie miała ona obowiązku uprzedniego wysłuchania skarżącego.
- 162 Wreszcie, jeżeli chodzi o również podniesiony przez skarżącego fakt, że Rada nie przystąpiła do jego przesłuchania, należy stwierdzić, że ani właściwe przepisy, ani ogólna zasada poszanowania prawa do obrony nie przyznają zainteresowanym prawa do takiego przesłuchania (zob. podobnie i analogicznie wyrok z dnia 5 listopada 2014 r., *Mayaleh/Rada*, T-307/12 i T-408/13, EU:T:2014:926, pkt 120 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 163 W konsekwencji zarzut czwarty należy oddalić, ponieważ podtrzymuje on żądania stwierdzenia nieważności pozostałych zaskarżonych aktów.

W przedmiocie zarzutu piątego, dotyczącego nieuzasadnionego i nieproporcjonalnego naruszenia praw podstawowych, w tym prawa własności, prawa do życia prywatnego oraz wolności prowadzenia działalności gospodarczej

- 164 Skarżący podnosi, że umieszczenie i pozostawienie jego nazwiska w spornych wykazach stanowią nieuzasadnione i nieproporcjonalne ograniczenie jego praw podstawowych, wśród których figurują w szczególności prawo własności, prawo do życia prywatnego oraz wolność prowadzenia działalności

gospodarczej. Dodaje on, że Rada nie wyjaśniła, w jaki sposób utrzymanie w mocy dotyczących go środków ograniczających może wyrzucić nacisk na rosyjskich decydentów ponoszących odpowiedzialność za aneksję Krymu.

165 Rada kwestionuje argumenty skarżącego.

166 Należy przypomnieć, że prawo własności stanowi część ogólnych zasad prawa Unii i jest określone w art. 17 karty praw podstawowych. Jeżeli chodzi o prawo do poszanowania życia prywatnego, to przyznaje je art. 7 karty praw podstawowych. Podobnie wolność prowadzenia działalności gospodarczej została zapisana w art. 16 tej karty.

167 W niniejszej sprawie środki ograniczające zastosowane wobec skarżącego stanowią środki zabezpieczające, których nie uważa się za pozbawiające zainteresowanej osoby ich własności, prawa do poszanowania ich życia prywatnego lub wolności prowadzenia działalności gospodarczej. Niemniej jednak omawiane środki ograniczające niezaprzeczalnie ograniczają korzystanie z prawa własności i mają wpływ na życie prywatne skarżącego (zob. podobnie i analogicznie wyrok z dnia 12 marca 2014 r., Al Assad/Rada, T-202/12, EU:T:2014:113, pkt 115 i przytoczone tam orzecznictwo).

168 Tymczasem zgodnie z utrwalonym orzecznictwem owe prawa podstawowe nie korzystają w prawie Unii z bezwzględnej ochrony, lecz muszą być widziane w perspektywie ich funkcji społecznej (zob. wyrok z dnia 12 marca 2014 r., Al Assad/Rada, T-202/12, EU:T:2014:113, pkt 113 i przytoczone tam orzecznictwo).

169 W tej kwestii należy przypomnieć, że art. 52 ust. 1 karty praw podstawowych stanowi po pierwsze, że „[w]szelkie ograniczenia w korzystaniu z praw i wolności uznanych w karcie [praw podstawowych] muszą być przewidziane ustawą i szanować istotę tych praw i wolności” oraz, po drugie, że „[z]astrzeżeniem zasady proporcjonalności ograniczenia mogą być wprowadzone wyłącznie wtedy, gdy są konieczne i rzeczywiście odpowiadają celom interesu ogólnego uznawanym przez Unię lub potrzebom ochrony praw i wolności innych osób”.

170 Tak więc, aby ograniczenie korzystania z prawa własności było zgodne z prawem Unii, powinno ono spełniać trzy przesłanki (wyrok z dnia 27 lutego 2014 r., Ezz i in./Rada, T-256/11, EU:T:2014:93, pkt 197).

171 Po pierwsze, ograniczenie powinno być przewidziane ustawą. Innymi słowy, środek, o który chodzi, powinien mieć podstawę prawną (zob. podobnie i analogicznie wyrok z dnia 27 lutego 2014 r., Ezz i in./Rada, T-256/11, EU:T:2014:93, pkt 198 i przytoczone tam orzecznictwo).

172 Po drugie, ograniczenie powinno odpowiadać celowi interesu ogólnego uznanemu za taki w prawie Unii (wyrok z dnia 27 lutego 2014 r., Ezz i in./Rada, T-256/11, EU:T:2014:93, pkt 199).

173 Po trzecie, ograniczenie nie powinno być nadmierne. Z jednej strony powinno być konieczne i proporcjonalne do zamierzonego celu. Z drugiej strony „istota”, to jest substancja danego prawa lub danej wolności, nie może zostać naruszona (zob. podobnie i analogicznie wyrok z dnia 27 lutego 2014 r., Ezz i in./Rada, T-256/11, EU:T:2014:93, pkt 200 i przytoczone tam orzecznictwo).

174 W niniejszej sprawie te trzy przesłanki zostały spełnione.

175 W pierwszej kolejności należy bowiem zauważyć, że sporne środki ograniczające nałożone na skarżącego pozostałymi zaskarżonymi aktami są „przewidziane ustawą”, ponieważ są zawarte z aktami mających w szczególności ogólny zakres oraz posiadających wyraźną podstawę prawną w prawie Unii, a także posiadających wystarczające uzasadnienie dotyczące zarówno ich zakresu, jak i powodów uzasadniających ich zastosowanie wobec skarżącego (zob. pkt 103–110 powyżej) (zob. analogicznie wyrok z dnia 5 listopada 2014 r., Mayaleh/Rada, T-307/12 i T-408/13, EU:T:2014:926, pkt 176).

i przytoczone tam orzecznictwo). Ponadto w ramach badania zarzutu drugiego ustalono, że uzasadnienie to, mimo pewnych błędów, pozwala na przyjęcie, że Rada mogła słusznie pozostawić nazwisko skarżącego w spornych wykazach (zob. pkt 115–134 powyżej).

- 176 W drugiej kolejności sporne środki ograniczające mają na celu wywarcie nacisku na władze rosyjskie, aby zakończyły one działania i polityki destabilizujące Ukrainę. Chodzi tu o jeden z celów realizowanych w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (WPZiB) i wskazanych w art. 21 ust. 2 lit. b) i c) TUE, takich jak umacnianie i wspieranie demokracji, państwa prawnego, praw człowieka i zasad prawa międzynarodowego, a także utrzymanie pokoju, zapobieganie konfliktom i umacnianie bezpieczeństwa międzynarodowego oraz ochrona ludności cywilnej.
- 177 W tej kwestii należy podkreślić, że w dniu 27 marca 2014 r. Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych przyjęło rezolucję 68/262, zatytułowaną „Integralność terytorialna Ukrainy”, w której przypomniano spoczywający na wszystkich państwach członkowskich, zgodnie z art. 2 Karty Narodów Zjednoczonych, obowiązek powstrzymywania się w ich stosunkach międzynarodowych od gróźb lub użycia siły wymierzonych w integralność terytorialną lub niezależność polityczną jakiegokolwiek państwa oraz rozwiązywania ich sporów międzynarodowych środkami pokojowymi. Wyraziło ono zadowolenie z nieustających wysiłków, w szczególności ze strony organizacji międzynarodowych i regionalnych, na rzecz załagodzenia sytuacji na Ukrainie. W sentencji tej rezolucji Zgromadzenie Ogólne w szczególności potwierdziło znaczenie suwerenności, niezależności politycznej, jedności i integralności terytorialnej Ukrainy w jej granicach uznanych na arenie międzynarodowej i wezwało wszystkie strony do bezzwłocznych starań o uregulowanie środkami pokojowymi sytuacji Ukrainy, do wykazania wstrzemięźliwości, powstrzymywania się od wszelkich jednostronnych aktów i wszelkiej retoryki zaostrzającej konflikt, która może spowodować zwiększenie napięć, oraz do pełnego zaangażowania się w międzynarodowe starania mediacyjne.
- 178 W trzeciej kolejności, co się tyczy zasady proporcjonalności, należy przypomnieć, że jako zasada ogólna prawa Unii wymaga ona, by akty instytucji Unii nie wykraczały poza to, co jest odpowiednie i konieczne do osiągnięcia celów danej regulacji. Tak więc tam, gdzie istnieje możliwość wyboru spośród większej liczby odpowiednich środków, należy zastosować środek najmniej dotkliwy, a wynikające z tego niedogodności nie mogą być nadmierne w stosunku do zamierzonych celów (zob. wyrok z dnia 27 lutego 2014 r., Ezz i in./Rada, T-256/11, EU:T:2014:93, pkt 205 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 179 Co się tyczy kontroli sądowej przestrzegania zasady proporcjonalności, należy dopuścić stosowanie szerokiego zakresu uznania przez prawodawcę Unii w dziedzinach, które wiążą się po stronie tego prawodawcy z dokonywaniem politycznych, ekonomicznych czy społecznych wyborów i w których ma on dokonywać kompleksowych ocen. W rezultacie na zgodność z prawem środka przyjętego w tych dziedzinach może mieć wpływ wyłącznie rażąco niewłaściwy charakter tego środka w stosunku do celu, który właściwa instytucja powinna realizować (zob. wyrok z dnia 28 listopada 2013 r., Rada/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, pkt 120 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 180 W niniejszej sprawie, w świetle wagi celów realizowanych spornymi środkami ograniczającymi, negatywne konsekwencje ich stosowania wobec skarżącego nie są oczywiście nieproporcjonalne (zob. podobnie i analogicznie wyroki: z dnia 14 października 2009 r., Bank Melli Iran/Rada, T-390/08, EU:T:2009:401, pkt 71; z dnia 12 marca 2014 r., Al Assad/Rada, T-202/12, EU:T:2014:113, pkt 116).
- 181 Stwierdzenie to jest tym bardziej zasadne, że w ramach badania zarzutu drugiego ustalono, że środki ograniczające zostały wobec skarżącego utrzymane pozostałymi zaskarżonymi aktami z tego powodu, że jego sytuacja pozwalała na uznanie, że spełniał on przesłanki stosowania pierwszego istotnego kryterium, ponieważ należał do osób, które ponoszą odpowiedzialność za działania lub polityki podważające integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub stabilność lub bezpieczeństwo na Ukrainie lub im zagrażające.

- 182 Jeśli chodzi o konieczny charakter spornych środków ograniczających, należy stwierdzić, że alternatywne i mniej dolegliwe środki, takie jak system udzielania uprzedniego zezwolenia lub obowiązek uzasadnienia a posteriori wykorzystania przekazanych środków finansowych, nie pozwalają na równie skuteczne osiągnięcie zamierzonych celów, jakim jest wywarcie nacisku na rosyjskich decydentów ponoszących odpowiedzialność za sytuację na Ukrainie, w szczególności przy uwzględnieniu możliwości obejścia nałożonych ograniczeń (zob. analogicznie wyrok z dnia 12 marca 2014 r., Al Assad/Rada, T-202/12, EU:T:2014:113, pkt 117 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 183 Ponadto należy przypomnieć, że art. 2 ust. 3 i 4 decyzji 2014/145, art. 4 ust. 1, art. 5 ust. 1 i art. 6 ust. 1 rozporządzenia nr 269/2014 przewidują możliwość, po pierwsze, zezwolenia na korzystanie z zamrożonych środków finansowych w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb lub wywiązania się z pewnych zobowiązań, a po drugie, wydania szczególnych zezwoleń na odblokowanie środków finansowych, innych aktywów i zasobów gospodarczych.
- 184 Podobnie, zgodnie z art. 1 ust. 6 decyzji 2014/145, właściwy organ państwa członkowskiego może zezwolić na wjazd osób objętych środkami na swoje terytorium, między innymi jeżeli jest to uzasadnione pilną potrzebą humanitarną.
- 185 Wreszcie obecności nazwiska skarżącego w spornych wykazach nie można uznać za nieproporcjonalne z powodu, jak twierdzi skarżący, jego potencjalnie nieograniczonego charakteru. Wykazy te podlegają bowiem okresowemu przeglądowi w celu wykreślenia osób, które nie spełniają już kryteriów umieszczenia w tych wykazach (zob. analogicznie wyrok z dnia 12 marca 2014 r., Al Assad/Rada, T-202/12, EU:T:2014:113, pkt 120 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 186 Wynika stąd, że ograniczenia praw podstawowych skarżącego będące skutkiem spornych środków ograniczających nie są nieproporcjonalne i nie mogą prowadzić do stwierdzenia nieważności zaskarżonych aktów.
- 187 Rozpatrywany zarzut należy zatem oddalić.
- 188 W świetle ogółu powyższych rozważań należy stwierdzić nieważność aktów z lipca 2014 r. w zakresie, w jakim dotyczą one skarżącego, oraz oddalić skargę w pozostałej części. W tych okolicznościach nie jest konieczne rozstrzygnięcie w przedmiocie subsydiarnego żądania Rady (zob. pkt 42 tiret ostatnie powyżej), ponieważ nie ma podstaw do stwierdzenia nieważności rozporządzenia wykonawczego 2016/353 w zakresie, w jakim dotyczy ono skarżącego.

W przedmiocie kosztów

- 189 Zgodnie z art. 134 § 3 regulaminu postępowania w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań każdej ze stron Sąd może orzec o podziale kosztów lub rozstrzygnąć, że każda ze stron pokrywa własne koszty. W niniejszej sprawie żądania skarżącego należy uwzględnić w odniesieniu do stwierdzenia nieważności aktów z lipca 2014 r., natomiast należy je oddalić w odniesieniu do pozostałych zaskarżonych aktów, a zatem należy orzec, że każda ze stron pokrywa własne koszty.

Z powyższych względów

SĄD (dziewiąta izba)

orzeka, co następuje:

- 1) **Stwierdza się nieważność decyzji Rady 2014/145/WPZiB z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w związku z działaniami podważającymi integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażającymi, zmienionej decyzją Rady**

2014/508/WPZiB z dnia 30 lipca 2014 r. oraz rozporządzenia Rady (UE) nr 269/2014 z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających, wykonywanego rozporządzeniem wykonawczym Rady (UE) nr 826/2014 z dnia 30 lipca 2014 r. – w zakresie, w jakim dotyczą one Arkadego Romanowicha Rotenberga.

2) W pozostałym zakresie skarga zostaje oddalona.

3) Każda ze stron pokrywa własne koszty.

Berardis

Tomljenović

Spielmann

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 30 listopada 2016 r.

Podpisy